

Kedves Óvodavezetők! Kedves Óvodapedagógusok!

A járvány okozta rendkívüli helyzetben az óvodák is kialakították saját stratégiájukat a szülők támogatása érdekében. Az intézmények többsége az online formában való támogatás mellett döntött. Az óvodavezetők és az óvodapedagógusok nagy része kreatívan alkalmazkodott a kialakult szituációhoz, és az infokommunikációs eszközök használatával működtetnek *valamilyen* szolgáltatást, amellyel segítik a szülőket gyermekük otthoni nevelésében.

Ebben a „soha nem volt”, ismeretlen, új helyzetben segít eligazodni, feladatunkat értelmezni két óvodapedagógiai alapvetés átgondolása.

1. A gyermek elsődleges nevelési színtere a család. Ez a sok szempontból egyedi helyzet, lehetőséget adhat arra, hogy a szülő-gyermek kapcsolat erősödjön, kiteljesedjen. Az egészséges, normál működésű családban most a szülőké a főszerep a gyermek nevelésével kapcsolatban. Az óvodapedagógus, most még inkább segítő szerepben van, az a feladatunk, hogy pedagógiai tudásunkkal támogassuk a szülőt, hogy hasznosan töltsék a megnövekedett közös időt, jobban tudjon foglalkozni gyermekével, hogy még jobb szülővé váljon.
2. Az iskolai életre való felkészítést egy hosszú folyamatnak tekintjük, amely a gyermek óvodába lépésével kezdődik, tehát nem érdemes azon aggódni, hogy esetlegesen kimarad a szokásos óvodai nevelésből néhány hónap. Az óvodapedagógusok túlnyomó része hivatástudatból, a gyermekek iránti elkötelezettségből a megváltozott körülmények között is folytatja nevelő munkáját - online segítségnyújtás formájában.

Szakmai tájékoztatónkban segítséget szeretnénk nyújtani a kora gyermekkori digitális pedagógia módszertanának szakszerű alkalmazásához, valamint az általunk megismert jógyakorlatok, eljárások közreadásával támogatni kívánjuk az intézmények szakszerű online pedagógiai tevékenységét.

I. A kora gyermekkori digitális pedagógia alkalmazásáról

Az óvodapedagógia területén az IKT kompetencia szakértője, Nagy Ildikó Mária vezető szaktanácsadó szakmai gondolatainak¹ felhasználásával, az alábbiakat javasoljuk megfontolásra.

A digitális térben történő munkavégzés váratlanul és felkészületlenül érte az óvodapedagógusok nagy részét is. A szülőtől nem várható el, hogy otthonában pedagógiai hozzáértéssel foglalkozzon a gyermekével, de szakszerű pedagógiai útmutatással, támogatással könnyebben átvészselhető ez a kritikus időszak.

¹ „Óvakodj a törpétől” avagy kora gyermekkori digitális pedagógia a járvány idején is <https://moderniskola.hu/2020/03/ovakodj-a-torpetol-avagy-kora-gyermekkori-digitalis-pedagogia-a-jarvany-idejen-is-maradjotthon/> (Letöltve: 2020. 03. 30.)

Kreativitásban az óvodapedagógusok mindig élen jártak és járnak, sokan aktívan kapcsolódtak be a közösségi oldalakon lévő szakmai csoportosulásokba, és eleinte előfordult, hogy a segítő anyagok, linkek öletszerűen kerültek továbbításra. A jószándék vitathatatlan, a motiváció az aktivitás hajtóereje, ám attól lesz professzionális a segítségnyújtás, ha tudatos óvodapedagógiai megfontolással párosul.

Az óvodapedagógus *digitális kompetenciája* nem a minél több online tartalom megosztásában mutatkozik meg, hanem hogy tudatában van a kisgyermekkor digitális pedagógia módszertanának, alapvetéseinek és megoldási lehetőségeinek:

1. **Digitális etikett alkalmazása²**

Az újabb kommunikációs eszközök megjelenésével új viselkedési szokások, sajátos kommunikációs stílusok is kialakultak. A digitális vagy e-etikett az online tevékenység és viselkedésformákhoz nyújt ajánlásokat, tanácsokat, pl. hogyan használjuk a modern kommunikációs platformokat udvariasan, mások zavarása nélkül.

Néhány javaslat: amikor email-en, SMS-ben vagy telefonon keresztül kommunikálunk a szülőkkel, érdemes átgondolni: milyen hangnemet használunk, mennyire eresszük bő lére a mondanivalónkat, emailben mindig töltsük ki a tárgy mezőt és alkalmazzuk a hagyományos levelezés szabályait, pl. megszólítás, elköszönés. Lehetőség szerint kerüljük az olyan tartalmak megosztását, amivel kellemetlen helyzetbe hozhatunk valakit. (pl. Vicces videók megosztása, amelyen valaki előnytelen helyzetben kerül bemutatása. Erre a gyerekek is érzékenyek lehetnek, mert ami a felnőtteknek tréfás, az nem biztos, hogy a gyerekek is az.)

2. **Felelős internethasználat³**

A gyermekek biztonsága érdekében tisztában kell lennünk az internet, illetve a közösségi oldalak tudatos, biztonságos használatának alapvető szabályaival, szülőknek, pedagógusoknak egyaránt. A tudatos fogyasztói magatartás többek között a káros, erőszakos tartalmak kiszűrését jelenti. Minden esetben szükséges a felnőtt jelenléte, iránymutatása, az eligazodás segítése a felelős internethasználatról, a hálózati kommunikáció alapvető szabályainak betartásáról.

3. **Mit „fogyasszon” digitálisan az óvodás?**

Ajánlott a 3-7 éves korosztály számára készített készségfejlesztő programok, játékok, interaktív tananyagok, Web. 2.0 alkalmazások (pl. blogok, közösségi portálok, video megosztók stb.), gyermek animációk, videók, zenék stb. használata, megtekintése, hallgatása.

Fő szempont az életkornak, képességeknek megfelelő, minőségi tartalom választása.

4. **Miért?**

Fontos, hogy a gyermekek egyéni szükségleteihez igazodva, az egyéni utak támogatását szem előtt tartva, mindig legyen célja a számítógép előtt töltött időnek: kognitív képességek, pszichikus funkciók, szocializáció fejlesztése, kreativitás, alkotó képesség kibontakoztatásának támogatása, művészeti élmények átélése.

5. **Mikor?**

Az óvodai élet napirendjéhez illeszkedve.

6. **Mennyi ideig?**

² Mi illik a weben és mi nem? <https://www.beol.hu/szines/eletmod/mi-illik-a-weben-es-mi-nem-2-350997/>
(Letöltve: 2020. 03. 30.)

³ Az internet és a közösségi oldalak biztonságos, etikus, tudatos használata (Letöltve: 2020. 03. 30.)
http://nmhh.hu/cikk/169537/Az_internet_es_a_kozossegi_oldalak_biztonsagos_etikus_tudatos_hasznalata

Kortól és képességtől függően, naponta 5-30 percig terjedően. A képernyő előtt töltött idő nem legyen több 30 percnél, a gyermek szemének védelme érdekében is. Hogy konfliktusmentes legyen a számítógép használata, ki kell alakítani otthon is a megfelelő szabályokat.

7. Kivel?

Minden esetben felnőtt jelenlétében, szülővel, testvérrel (jelen helyzetben).

Normál körülmények között a **visszaszorított képernyőidő** fontos intelem minden szülő számára. Ennek az elvárásnak most, amikor sokan az otthonukban Home Office munkavégzéssel naphosszat a számítógép előtt ülnek, szinte lehetetlen megfelelni. Más értelmet nyer, de alapjaiban nem változik a **„képernyőtudatos család”** fogalom tartalma, ugyanis e téren is, a felnőttek személyes példamutatása döntő a viselkedési minta kialakulásában.

A tudatos és kiegyensúlyozott médiahasználatról több platform is hasznos ajánlásokkal szolgál. Szakértőnk kiemelt néhány fontosnak ítélt útmutatást, amelyeket érdemes átgondolni óvodapedagógusoknak, szülőknek egyaránt:

- **Digitális műveltségünk feltérképezése**

Több pedagógus kompetencia elvárásai között megtalálható a digitális kompetencia egy-egy szegmense. Tehát nem választható, hanem a pedagógiai tevékenység kötelező, elvárt eleme. Az óvodapedagógus társadalom tekintetében még nem állunk túl jól, nagyon szűrt e képességterület. Talán a jelenlegi kényszerítő körülmény ösztönzően hat és több kolléga lesz motivált digitális tudásának fejlesztésére.

- **Virtuális attitűdminta átadása gyermekeinknek**

A szülő viselkedési mintája informális módon alakítja a gyermek leendő digitális attitűdjét is.

- **Nagyobb figyelem gyermekeink digitális tevékenységére**

A gyermekek által használt tartalmak, felületek előzetes áttekintése szükséges, vagy közös tevékenység által alaposan tájékozódni arról, nincs-e agresszív, nem az életkori sajátosságának megfelelő, vagy érzelmileg felzaklató tartalom.

- **Tudatosabb médiahasználatra nevelés**

A digitális eszközök és alkalmazások alapvető emberi szükségleteket céloznak, ezért könnyen függőséget okozhatnak.

- **Új szerepkör a szülők számára: médiamentori tevékenység, ellenőrzés helyett mentorálás**

Felelős eszközhasználat, visszaszorított képernyőidő, közös netes játék a gyermekkel.

- **Társas kapcsolatok minősége és mennyisége**

Kapcsolataink ápolására, barátaink megőrzésére fordított idő hozzájárul lelki egészségünk megőrzéséhez. Legyünk résen, ha a számítógép előtt egyre több időt töltünk.

Fizikai mozgásterünk korlátozottá vált, míg digitális tevékenységünket mondhatni korlátlanul kiélvezhetjük. Használjuk ésszerűen, kontrolláltan a hálózat adta metaforikus teret, példaként szolgálva szülőknek, gyerekeknek egyaránt.

II. Jógyakorlatok az óvodák online szülői támogatásában

Szaktanácsadó kollégáink segítségével tájékozódunk arról, hogy intézményükben vagy környezetükben milyen online tevékenységeket, jó kezdeményezéseket működtetnek az óvodapedagógusok. Kérdéseinkkel 41 fő szaktanácsadót kerestünk meg, válasz 25 főtől érkezett Pest megyéből és Budapestről, kb. egyenlő arányban. (Sok szaktanácsadónk egyben óvodavezetői is, ezért összevont intézmények esetében egy-egy válasz pl. egy egész település gyakorlatát mutatta be.)

A megismert gyakorlatok, megoldások sokszínűek, értékes pedagógiai ötleteket, módszereket tartalmaznak, amelyekből érdemes elemeket átvenni, továbbfejleszteni, a tevékenységünk színvonalának, minőségének emelése érdekében.

Többen jelezték, hogy munkájukhoz felhasználták az Oktatási Hivatal által készített, a honlapon elérhető „Módszertani ajánlás az óvodapedagógusok részére a koronavírus-járványban az óvodai ellátást végző intézmények esetében elrendelt rendkívüli szünetre” című szakmai anyagot, amely hasznos útmutatásokat fogalmaz meg az óvodapedagógusok számára, valamint az interneten elérhető információforrásokat is megjelöl⁴.

A szülőkkal való online kapcsolattartás csatornái

Általános a zárt szülői facebook csoportok használata, több óvoda az intézmény honlapjára tölti fel ajánlásait (pl. egyik óvoda „Home office óvoda” elnevezéssel). Az egyéni, személyesebb kommunikációra, kvázi fogadóóra többen használják a skype-t (vagy telefon, chat, zoom alkalmazásokat). A videók feltöltésére a youtube megosztót is igénybe veszik, pl. egy óvodapedagógus folyamatos mesefelolvasásához saját, zárt youtube csatornát hozott létre, amelyet a csoportjába járó gyermekek szülei érhetnek el.

A gyermekek otthoni nevelésének pedagógiai támogatása

A szülőknél továbbított szakmai anyagok nagyon különböző tematikával készültek, azonban fontos leszögezni, az óvodapedagógusok is most, élesben tanulják ezt az online tevékenységet. A kezdeti egyszerűbb megoldásokat, reményeink szerint felváltják az egyre tudatosabb, szakszerűbb szakmai ajánlások. Az alábbi összefoglalóban felhasználtuk szaktanácsadóink tapasztalatait.

Linkek, elérési utak továbbítása

A különböző hasznos oldalak válogatása, linkjeinek továbbítása már egy előszűrés a szülők számára. Az ömlesztett linkgyűjtemény azonban nem túl nagy segítség, mert sok időt vesz igénybe a halmazból egy-két megfelelőt kiválasztani. Ebben az esetben is: a kevesebb, több segítséget jelent! A pedagógiai hozzáértés megjelenik a gyermek és csoport ismeretében történő választásban és a linkekhez írott rövid tájékoztató, ajánló megfogalmazásában. Az is

⁴https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/tavoktatas/koronavirus_ovodai_modszertani_ajanlas_03_24.pdf (Letöltve: 2020. 03. 30.)

segítséget jelent a szülők számára, ha e gyűjtemények elemei nem egyszerre, hanem szakaszosan, pl. egy héten egyszer kerülnek megosztásra.

Heti tervek, projektek

A csupán tevékenységek, linkek ajánlásánál tervszerűbb az óvodai tanulási tervek (éves, tematikus terv) szerint haladva, aktuális komplex tevékenység,- heti vagy projekttervek összeállítása. Javasolt, hogy ezek a tervek *családbarát tevékenység-tervek* legyenek, amelyek segítséget nyújtanak a szülőnek és nem további megterhelő feladatokat. Az ajánlott tevékenységek megvalósítást támogatják az útmutatók, magyarázatok, online tartalmak megjelenítése a tervekben.

Többen jelezték, hogy kiemelt figyelmet szentelnek a 6-7 éves, tanköteles gyermekek iskolai életre való felkészítésére, differenciált feladatadással.

A projekttervek, mint általában, most is nagyobb elmélyülést biztosítanak egy-egy témában. A szerteágazó tevékenységlehetőségek közül minden család megtalálja a számára tetszőt, megvalósíthatót. A szaktanácsadók által beküldött online tervek közül megtekintésre javasoljuk, az *Életünk a víz* című projektet. (<http://kispatakovoda.hu/>)

Erőssége: informatív, a gazdag tevékenységajánló a *tevékenykedtető, felfedező tapasztalatszerzéshez* (kísérletek) nyújt kínálatot, az ötlettár szinte átszövi a gyermek napját, pl. játék a délutáni nassoláshoz, esti mese javaslat. A szülők és a család játékrepertoárját is bővíti az ajánlott drámajáték.

A legelterjedtebb gyakorlat, hogy a tevékenységterveket heti rendszerességgel, csoportonként küldik az óvodapedagógusok. A projektek megvalósítása hosszabb időtartamú, akár 2-3 héten is átívelő folyamat.

Eltérő megoldás az óvodai szinten közösen szerkesztett hetiterv-táblázat, amelyben életkornak megfelelő tartalmak, feladatok kerülnek jelölésre.

Szintén egyedi módon tervez az az óvoda, ahol a nevelőtestületben minden pedagógus választott egy tevékenységterületet, amelynek felelőseként anyagot gyűjt. Így az egész kollektíva össz munkája által készül el a heti tevékenység kínálat.

Kicsit hasonló az a rendszer, ahol a közös anyaggyűjtéssel egy „feladat vagy játékbankot” hoznak létre, amit minden kolléga felhasználhat. Ilyen módon enyhítik annak a kollégának a leterheltségét, akinek a családjában több iskolás gyermek él.

A tevékenységterületek közül a mesélés digitalizálásához sok óvodapedagógus kapott kedvet. A videóra rögzített mesét a zárt online csoportban osztják meg. Hozzánk egy óvó néni animációs technikával illusztrált mesemondása jutott el, amit minden gyermek megtekinthet. (<https://www.youtube.com/watch?v=hd1HpHyKjzA&feature=youtu.be>)

Hasonló módon, néptánc és táncos, mozgásos (zumba) foglalkozásról is készítettek már óvodapedagógusok videofelvételt a csoportjuk számára.

Online, egyéni fejlesztés

Az óvodában dolgozó segítő szakemberek, logopédusok, fejlesztőpedagógusok, óvodapszichológusok is online folytatják fejlesztő munkájukat, terápiákat.

Információnk szerint, óvodapedagógusok is ajánlanak fel online egyéni fejlesztési lehetőséget, maximált időkeretben, tanköteles korú gyermekek számára, a szülő igénye alapján, megfelelő tárgyi feltételek esetén.

A szülővel való kapcsolat változásáról

Szaktanácsadóink tapasztalatai szerint, a jelenlegi sok szempontból nehéz helyzetnek egyik pozitív hatása, hogy javult az óvodapedagógusok kapcsolata a szülővel. A szülők gyakrabban keresik, kérik az óvónők segítségét nevelési kérdésekben vagy az online feladatokkal kapcsolatban.

A hatékony időgazdálkodás érdekében, egyik szaktanácsadónk óvodájában kialakításra került gyakorlat szerint, minden pedagógus napi rendszerességgel meghatározott időszavokban személyes konzultációs lehetőséget biztosít a szülők számára.

Gyakran érkezik a szülőktől visszajelzés, elismerés és köszönet, amit régebben nagyon hiányoltak az óvodapedagógusok. Az elismerés egy szép megnyilvánulási formája, hogy az egyik óvodában a szülők gyermekrajzokat ragasztottak ki az óvoda kapujára, kerítésére, amelyekre biztató üzeneteket is írtak az óvónők számára (pl. várunk vissza titeket, vigyázzatok magatokra stb...)

III. Az óvodavezető támogató szerepe és a nevelőtestület működése

Az óvodavezető iránymutató, ellenőrző szerepe fontos, de nem látványos ebben a digitális tevékenységben. Van óvoda, ahol már elkészült a digitális támogatás, az online kapcsolattartás szabályzata.

A vezetői ellenőrzés most, amikor a pedagógusok innováló tevékenysége hatványozott, sokszorosan fontos a mérték, az óvoda pedagógiai színvonalának megtartása.

Több óvodavezető előzetesen áttekinti az összeállított terveket, anyagokat, a hét lezárásaként pedig reflexiót írnak az óvodapedagógusok a heti tevékenységükről, eredményeikről.

Adódnak nehéz helyzetek is: sajnos vannak nagyon alacsony digitális tudással rendelkező kollégák, akik nem is akarják felvállalni, hogy online formában tartsák a kapcsolatot a szülővel. Azonban a hiányos óvónői kompetenciák miatt az óvoda egyik csoportja sem kerülhet hátrányba, ezért a feladatot valaki másnak kell elvégeznie. Mi lehet a megoldás? Tolerancia, szigorítás, feladatok átcsoportosítása, továbbképzés? A közösség kiegyenlítő hatása reméljük, segíti a vezetőt/vezetőket a hasonló helyzetekben!

A kiegyensúlyozott nevelőtestületek kohézióját, tapasztalatok szerint erősíti az új, saját válaszok, megoldások keresése, az intenzívebb közös gondolkodás, a fokozottabb együttműködés. Most az óvoda világába is berobbantak újabb infokommunikációs technikák, pl. több nevelőtestület kipróbálta már a konferenciabeszélgetést.

Végezetül....

A változás jellemzi leginkább napjainkat. Változik a munkarend, a feladat, az elvárás, ... Igazán nagy gyakorlatot szerezhettünk most szakmai életünk, hivatásunk vagy magánéletünk változásmenedzselésében. Ismét büszkék lehetünk az óvodapedagógia azon képviselőire, akik tudásukat, erőforrásait bevonva maximálisan helytállnak, a gyerekek érdekében. Gyűjtsük közösen az ebben az időszakban kialakított és bevált sikeres pedagógiai eljárásokat, ötleteket, fontos része lesz szakirodalmunknak.

Szaktanácsadóink, akik tapasztalataik megosztásával hozzájárultak e szakmai anyag elkészítéséhez:

Barkóczi Mariann, Béres Péterné, dr. Böjtös Zoltánné, Gerencsér Zita, Gyöngyösi Mária, Hajnal Margit Hajnalka, Hajnal Szilvia, Hamvasné Bögre Juliánna, Kállai Csilla, Lieberné Vilcsek Krisztina, Oláhné Horváth Ildikó, Orosné Dávid Ildikó, Petrovszkiné Krizsán Adrienn, Pocsai Andrea, Polgár Attiláné, Rácz Ágnes, Schneidhoffer Károly Endréné, Seszták Marianna, Szabó Orsolya Gabriella, Szakadati Tiborné, Szilágyi Józsefné, Takácsné Gáspár Ildikó, Ujsághy Gyuláné

Készítette:

Glückné Márton Gyöngyi

Oktatási Hivatal Budapesti Pedagógiai Oktatási Központ

Forrás:

Victoria Turk: Digitális etikett - Hogyan legyünk udvariasak egymással a közösségi médiában?
Scolar Kiadó Kft 2019.

<https://hu.wikipedia.org/wiki/Netikett>

<https://www.digitaliscsalad.hu/>

<http://digitalistudatossag.hu/>

<http://saferinternet.hu/>

Budapest, 2020. 04. 01.